

[ECLI:LV:RVPT:2019:0117.251.2.620189.2.S](#)

Pārbaudes lieta Nr. 251.2.6/2018/98

Lietvedības Nr. K30-0991-19/16

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā, 2019.gada 17.janvārī

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa šādā sastāvā:

tiesnese D. Bondare

ar sekretāri D. Zviedri

piepaloties prokuroram S. Zvejniekam

atklātā tiesas sēdē izskatīja pārbaudes lietu par /pers. A/, personas kods /personas kods/, sadarbības fakta ar bijušo Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Valsts drošības komiteju esamības vai neesamības konstatēšanu.

Aprakstošā daļa

2018.gada 30.novembrī Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā tika saņemta pārbaudes lieta Nr.251.2.6/2018/98 par /pers. A/ sadarbības fakta ar bijušo Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas (turpmāk LPSR) Valsts drošības komiteju (turpmāk VDK) esamības vai neesamības konstatēšanu.

2018. gada 2. oktobrī Specializētās vairāku nozaru prokuratūrā, pamatojoties uz /pers. A/ iesniegumu, tam pievienotajiem dokumentiem un Latvijas 1994. gada 2.jūnija likumu "Par bijušās valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personu sadarbības fakta ar VDK konstatēšanu" 14. panta 1. punktu ierosināta pārbaudes lieta par /pers. A/ sadarbības fakta ar bijušās LPSR VDK esamības vai neesamības konstatēšanu.

Lietas pirmstiesas pārbaudes gaitā no LR Satversmes aizsardzības biroja Totalitārisma seku dokumentēšanas centra (turpmāk TSDC) saņemts dokuments - LPSR VDK aģenta alfabētiskās un statistiskās uzskaites kartītes F-3 kopija.

No TSDC sniegtās informācijas un alfabētiskās un statistiskās uzskaites kartītes redzams, ka /pers. A/, dzim. /datums/aģenta kategorijā savervēts 1989. gada 16. jūnijā, ar pseidonīmu "Liepa", vervētājs - LPSR VDK 1.daļas 1.nodaļas darbinieks - /pers. E/. Aģents reģistrēts LPSR VDK 1.daļas 1.nodaļā, piešķirot personas lietas numuru – 1492. Nav ziņu par izlēgšanu no aģentūras aparāta. Dokumenti glabājas LR SAB TSDC (1.1. 5.-8.).

Latvijas Republikas Satversmes aizsardzības biroja Totalitārisma seku dokumentēšanas centra rīcībā esošajās bijušās LPSR VDK operatīvajās lietās nav atrasti aģenta «Liepa» (p/l 1492) ziņojumi vai citi materiāli, kuros būtu minēts aģents «Liepa» (p/l 1492) (L15.-6.).

Latvijas Republikas Satversmes aizsardzības biroja Totalitārisma dokumentēšanas centra rīcībā esošajā bijušās LPSR VDK Informācijas analīzes elektroniskajā datu bāzē nav atrasti aģenta «Liepa» (p/l 1492) ziņojumi. Nav atrasti citu aģentu ziņojumi, kuros būtu minēts /pers. A/, personas kods /personas kods/.

Specializētās vairāku nozaru prokuratūras prokurors 2018. gada 27. novembrī ir sniedzis atzinumu pārbaudes lietā, ka /pers. A/ no 1989.gada 16.jūnija sastāvēja darbojošās VDK aģentūras uzskaitē VDK aģenta kategorijā ar segvārdu «Liepa», personas lietas Nr. 1492.

Pārbaudot bijušās Latvijas PSR VDK komitejas aģentūras reģistrācijas un uzskaites dokumentu - kartotēku, žurnālu, operatīvo lietu un citu materiālu pārņemšanas norisi, mehānismu un likumību, ir noskaidrots, ka pārņemšana un tālākā nodošana attiecīgām institūcijām notika saskaņā ar LR Augstākās Padomes lēmumiem, katra ar minēto dokumentu un materiālu virzību saistītā darbība tika stingri dokumentēta, noteikta apsardzes kārtība un režīms, līdz ar ko tika izslēgta iespēja veikt ar šiem dokumentiem un materiāliem jebkādas manipulācijas, to apmaiņu vai viltošanu. Tādējādi, pamatojoties uz pirmstiesas pārbaudes gaitā iegūtajiem pierādījumiem-aģenta alfabētisko un statistiskās uzskaites kartīti F-3, TSDC sniegto informāciju, var izdarīt kategoriskus secinājumus, ka uzrādītie dokumenti ietilpa vienotā LPSR VDK aģentūras sistēmā, ka šie dokumenti ir autentiski un aizpildīti tajā uzrādītajā laikā.

Vienlaicīgi prokurors norāda, ka nebija iespējams savākt pierādījumus, kas ļautu izdarīt kategorisku secinājumu par /pers. A/ apzinātu slepenu sadarbību ar VDK. Iegūt papildus pierādījumus nebija iespējams, jo aģentu personu un darba lietas ir izvestas no Latvijas valsts vai iznīcinātas.

Nemot vērā augšminēto, pirmstiesas pārbaudes laikā nav gūti pierādījumi, kas apstiprinātu faktu, ka /pers. A/ būtu bijis VDK informators 1994. gada 2. jūnija likuma "Par bijušās valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personu sadarbības fakta ar VDK konstatēšanu" izpratnē.

Tiesas sēdē pārbaudāmā persona /pers. A/ neatzina sadarbības fakta ar VDK un paskaidroja, ka nekad nav bijis VDK informators, nekad nav ziņojis VDK par citām personām un pildījis VDK darbinieku uzdevumus. Parakstu par sadarbību ar VDK nav devis. Pārbaudes gaitā viņam uzrādītajā alfabētiskajā kartīnā viņa dati tikai daļēji norādīti pareizi, proti, norādīts tikai dzimšanas gads, dzīvesvietas adrese nav pareiza.

Pārbaudāmā persona /pers. A/ tiesas sēdē liecināja, ka viņam ir pazīstama persona vārdā /pers. E/. Pirmo reizi viņu redzēja, kad studēja Politehniskajā institūtā, kad viņu izauga uz pirmo daļu. Iespējams, tas notika 1988. gadā, kad Politehniskajā institūtā pirmajā daļā tika uzaicināts uz sarunu. Persona no pirmās daļas sarunā viņam (/pers. A/) izteica piedāvājumu par iespēju atkal dienēt armijā. Viņš atbildēja, ka to nevēlas un noraidīja šādu iespēju. Uzskata, ka sarunas saturs bija saistīts ar studentu nemieriem kara katedrā. Sarunas vadītāja uzvārdu neatceras, bet /pers. E/ pats sarunā nepiedalījās, to tikai klausījās, atrodoties turpat kabinetā. Kādu laiku pēc šīs sarunas /pers. E/ uz ielas viņu uzrunāja, jo sarunas gaitā bija dzirdējis, ka viņiem ir kopīgas intereses, proti maksšķeršana. Ar /pers. E/ viņš ir bijis kopā maksšķerēt.

1992. gadā viņš uzsāka darbu, AS "Latvijas Zemes Bankā" un tur atkal satika /pers. E/, kurš bija AS "Latvijas Zemes Bankas" valdes priekšsēdētāja vietnieks.

Par to, ka /pers. E/ ir Valsts drošības komitejas aģents, viņš uzzināja tikai no Totalitārisma seku dokumentēšanas centra. Aģenta uzskaites kartīti nav aizpildījis, tajā norādītie dati par viņu ir pareizi, izņemot dzīvesvietas adresi, kā arī nav norādīts dzimšanas datums, segvārdu "Liepa" uzzināja no šīs uzskaites kartītes. Nekādus ziņojumus par citām personām Valsts drošības komitejai nerakstīja, informāciju nesniedza, nekādu parakstu par sadarbību ar Valsts drošības komiteju nedeva. Nekādus Valsts drošības komitejas uzdevumus nepildīja, tādi netika doti.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 501.panta 4.punktu, tiesas sēdē tika pārbaudītas liecinieka - bijušā LPSR VDK darbinieka /pers. E/ liecības, kurš pārbaudes lietā tika nopratināts 2018. gada 23. oktobrī, un no šīm liecībām izriet, ka viņš LPSR VDK strādājis aptuveni no 1988. gada līdz 1990.gadam. Drošības komitejā bija operatīvā darbinieka amatā. Viņa pienākumos ietilpa darbs ar aģentūru, pārbaude par personu pielaidi pie konkrētu amatu pildīšanas, tai skaitā arī pārbaude saistībā par personu atļauju izbraukt uz ārvalstīm.

Konkrēti par /pers. A/ liecina, ka viņu zina, kā kolēģi Latvijas Zemes bankā, attiecībā par kartiņu Nr.1492, kura viņam tika uzrādīta nopratināšanas gaitā, paskaidro, kā tā varējusi tikt aizpildīta tikai statistikas dēļ. Viņam (/pers. E/) nav zināms, vai /pers. A/ būtu sniedzis kādus ziņojumus VDK, viņam tādi nav tikuši sniegti, parakstu par sadarbību ar LPSR VDK /pers. A/ viņam nav devis. Nekāda sadarbība ar /pers. A/ viņam nav bijusi. /pers. N/ ir zināms, viņš bija augsta ranga virsnieks, bet saskarsmē ar viņu /pers. E/ bija ļoti reta (1.1.48.).

Motīvu daļa

Pārbaudījusi lietas materiālus, noklausījusies pārbaudāmās personas /pers. A/ liecības, pārbaudījusi liecinieka /pers. E/ liecības, tiesa uzskata, ka /pers. A/ apzināta, slepena sadarbība ar bijušās LPSR VDK nav pierādīta, kā arī nav pierādīts, ka viņš ir bijis VDK informators.

No lietas materiālos esošās uzskaites kartītes secināms, ka /pers. A/, dzim. 1964. gadā, aģenta kategorijā savervēts 1989. gada 16. jūnijā, ar pseidonīmu "Liepa", vervētājs - LPSR VDK 1.daļas 1.nodaļas darbinieks - /pers. E/. Aģents reģistrēts LPSR VDK 1.daļas 1.nodaļā, piešķirot personas lietas numuru – 1492.

SAB TSDC rīcībā esošajās bijušās LPSR VDK operatīvajās lietās nav atrasti aģenta «Liepa» (p/1 1492) ziņojumi vai citi materiāli, kuros būtu minēts aģents «Liepa» (p/1 1492). SAB TSDC rīcībā esošajā bijušās LPSR VDK Informācijas analīzes elektroniskajā datu bāzē nav atrasti aģenta «Liepa» (p/1 1492) ziņojumi. Nav atrasti citu aģentu ziņojumi, kuros būtu minēts /pers. A/, personas kods /personas kods/ (1.1. 5.-6.)

1994. gada 2. jūnija likuma "Par bijušās Valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personu sadarbības faktu ar VDK konstatēšanu" 3. panta izpratnē, VDK darbinieki un informatori ir visi bijušie VDK štata, kā arī ārštata darbinieki - personas, kas devušas piekrišanu slepenai sadarbībai ar VDK un kuras par atbildību vai bez atbildības sniegušas VDK savus ziņojumus vai izpildījušas citus VDK dotos uzdevumus, bet VDK informatori šā likuma izpratnē ir personas, kuras, nebūdamas VDK darbinieki, apzināti sadarbojušās ar VDK, lai slepeni sniegtu informāciju par citām personām vai izpildītu citus VDK uzdevumus. Par VDK informatoriem minētā likuma izpratnē atzīstami VDK aģenti, rezidenti, konspiratīvo dzīvokļu turētāji uz uzticības personas.

/pers. A/ tiesas sēdē sniegtie paskaidrojumi nav apstrīdēti ar citiem lietā esošajiem pierādījumiem, bet pirmstiesas procesā nopratinātais liecinieks /pers. E/ nav atzinis, ka /pers. A/ būtu sadarbojies ar VDK, sniedzis informāciju par citām personām, saņēmis vai pildījis kādus VDK uzdevumus.

Tiesa atzīst, ka uzskaites kartītes esamība vien nav pierādījums, lai konstatētu, ka konkrētā persona slepeni apzināti sadarbojusies ar VDK.

Pirmstiesas pārbaudes laikā, nekonstatējot un nepierādot pārbaudāmās personas /pers. A/ darbības, kas liecinātu par apzinātu sadarbību ar VDK, /pers. A/ apzinātu sadarbības faktu ar LPSR VDK nav iespējams konstatēt tikai uz tāda pierādījuma pamata, kurš attiecināms uz faktu, kas netieši apstiprina pārbaudes lietā pierādāmo apstākļu esamību.

Protī, lai arī ir atrasta aģenta uzskaites kartīte ar segvārdu "Liepa", šādu faktu pašu par sevi nevar kvalificēt kā VDK informatora darbības, iztrūkstot faktiem, kas izslēgtu saprātīgas šaubas par to esamību.

Lietā esošos pierādījumus tiesa neatzīst par pietiekamiem, lai, saskaņā ar likumu "Par bijušās Valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personu sadarbības faktu ar VDK konstatēšanu", pārbaudāmo personu /pers. A/ atzītu par VDK informatoru.

Nemot vērā minēto, tiesa uzskata, ka nav iegūti pierādījumi tam, ka /pers. A/ būtu apzināti sadarbojies ar VDK 1994.gada 2.jūnija likuma "Par bijušās Valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personu sadarbības faktu ar VDK konstatēšanu" 3.panta izpratnē, jo tiesas izmeklēšanā pārbaudītie pierādījumi nesatur ziņas par to, ka /pers. A/ būtu sniedzis slepenu informāciju par citām personām vai arī izpildījis jebkādus VDK uzdevumus, sakarā ar ko viņš nav atzīstams par VDK informatoru.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar 1994.gada 2.jūnija likuma "Par bijušās Valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personu sadarbības faktu ar VDK konstatēšanu" 15.panta sesto daļu un Kriminālprocesa likuma 511., 512.pantu, tiesa

n o s p r i e d a :

konstatēt faktu, ka /pers. A/, personas kods /personas kods/, nav bijis bijušās Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Valsts drošības komitejas informators un nav apzināti slepeni sadarbojies ar bijušo Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Valsts drošības komiteju.

Spridumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā desmit dienu laikā Rīgas apgabaltiesā no pilna sprieduma pieņemšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību vai protestu Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā.

Pilns spriedums pieejams 2019.gada 21.janvārī.

Tiesnese

D. Bondare